

Til:
Helse Nord RHF
v/ Oddvar Larsen
8038 Bodø

Sted/Dato:
Bodø, 17. mars 2010

Høringssvar fra Fagnettverket til Lærings- og mestringssentrene i Helse Nord til Lokalsykehusstrategi 2010 – 2020.

Høringssvaret er to-delt. Del I omhandler kapittel 28 som vi mener bør omformuleres og konkretiseres. Del II omhandler en generell tilbakemelding på lokalsykehusstrategien slik det bes om i høringsinvitasjonen.

Del 1:

Oppsummert bør Kapittel 28 komprimeres og spisses. Overskrifter og innhold bør henge sammen. Følgende omformulering av kapittel 28 foreslås:

28.1 Beskrivelse av dagens situasjon:

- Opplæring av pasient og pårørende er spesialisthelsetjenestens fjerde lovpålagte oppgave (Lov om spesialisthelsetjenester § 3-8). I følge Pasientrettighetsloven (§ 3 1-5) har pasienter rett til informasjon.
- Lærings- og mestringssenteret (LMS) er et senter lokalisert i sykehuset. En av hovedoppgavene ved senteret er å initiere til gruppebasert opplæring av pasienter og pårørende. Formålet med opplæringen er at brukere som har en kronisk / langvarig sykdom/ funksjonsnedsettelse og deres nærmeste skal tilegne seg kunnskaper for å leve med situasjonen og mestre hverdagen.
- Koordinatoren på LMS samarbeider med tverrfaglig personell i sykehuset og erfarne brukere i planlegging, gjennomføring og evaluering av kurstilbudene.
- Pr januar 2010 er det 11 lærings- og mestringssentre i Helse-Nord. Stillingsstørrelser varierer fra 20 % stilling til 3 stillinger pr lærings og mestringssenter, med en hovedvekt av 100 % stilling pr. sykehus.
- Lærings- og mestringssentrene i Helse Nord RHF gjennomførte 280 opplæringstilbud med 3200 deltakere i 2009.
- Oppsummert viser dagens situasjon en variasjon i størrelse og omfang av aktiviteter. En av årsakene til dette er at pasient og pårørende opplæring i ulik grad er integrert som en del av sykehusenes aktivitet.

28.2 utfordringer:

- Tjenesten er ulikt dimensjonert, prioritert og organisert på de ulike sykehus og foretak. Dette gir et ulikt tilbud til befolkningen i Nord Norge og det gir utfordringer i forhold til felles forventninger og strategiutvikling av fagfeltet.
- Pasient og pårørende opplæring har for utydelig profil og mandat i oppdragsdokumentet og andre styringsdokument i Helse Nord.
- Fagfeltet har ingen egen handlingsplan eller strategidokument.
- Pasientopplæring er ikke en selvfølgelig del av pasientforløpet og det er i dag delvis tilfeldig hvem som får vite om de tilbudene som arrangeres, og hvilke grupper som får tilbud om opplæring.

28.3 Mål:

Hovedmålet er å styrke enkeltmenneskers evne til å mestre langvarig sykdom og nedsatt funksjonsevne.

28.4 Tiltak:

- Utvikle opplæringstilbud til flere grupper.
- Funksjonsfordeling. Store sykehus har tilbud i tillegg ansvar for tilbud innenfor sjeldnere diagnoser (større befolkningsgrunnlag og tilgjengelig spesialistkompetanse) og lokalsykehus ivaretar tilbud til de store gruppene. Kommunene ivaretar diagnoseovergrepene tilbud som omhandler livsstilsendring, gjerne organisert gjennom "Frisklivsentraler" eller Fysaksentraler.
- Opplæring av pasienter og pårørende må integreres som en del av pasientforløpet.
- Øke fokuset på prioriterte områder som rus, psykisk helse, rehabilitering, habilitering av barn, ungdom, eldre og flerkulturelle.
- Styrke forskningen på området opplæring av pasienter og pårørende; jfr kapittel om forskning.
- Styrke kompetansen innen helsepedagogikk hos fagfolk og brukerrepresentanter.
- Etablere hensiktsmessige måleindikatorer og kvalitetsindikatorer knyttet til pasient og pårørendeopplæring.
- Fokuserer på IKT hjelpemidler i utviklingen av pasient og pårørendetilbud i landsdelen.
- Lærings- og mestringssentrene i Helse Nord RHF skal samarbeide mer med kommunene og rehabiliteringsinstitusjonene blant annet innen kompetanseutvikling, funksjonsfordeling med mer.
- Opplæring av pasient og pårørende bør inngå i de overordnede samarbeidsavtaler mellom kommuner og sykehus.

Del 2: Generell tilbakemelding med fokus på de hovedområder som arbeidsgruppen ønsker tilbakemelding på:

Lokalsykehusstrategien er lest med opplæring av pasienter og pårørende som hovedfokus. De føringer som legges i Stortingsmelding 47 (Samhandlingsreformen) er for lite vektlagt i lokalsykehusstrategien. Da spesielt med tanke på sterkere brukerrolle, forebygging og pasientopplæring.

1. Strategiens fokus / profil:

Det er langt større fokus på diagnostisering og behandling. Temaer som opplæring og brukermedvirkning er lite aktualisert. Dette er ikke i tråd med samhandlingsreformens føringer.

Eksempler:

- kap 5.1.1-2 om samhandling, også innen pasient og pårørende opplæring?
- 5.11.5, innen pasient og pårørende opplæring?
- 6.1 Hvordan kan man lære av brukermedvirkningsarbeidet i LMS i forhold til medvirkning på systemnivå?
- Innen rus og psykiatri er det lite skrevet om bruk av ressurser til opplæring av pasient og pårørende, mens det i kapittel 28 sier at det skal satses på.
- Kap 12.1 Det fokuseres på behov for ressurser for å behandle, men ikke lære seg å leve med.
- Kap 12.4 Det fokuseres på diagnostikk og behandling, ikke opplæring.

Slike eksempler er gjennomgående i kapitlene om kirurgi, ortopedi, pediatri (opplæring av familier), geriatri, kreft, slag, habilitering, rehabilitering, øre, nese, hals, øye, hud og nevrologi.

Vi mener det må bli mer gjennomgående fokusert på at pasient og pårøropplæring er et satsningsområde i sykehusene. Og at opplæring skal være en viktig del av samarbeidet med kommunene i tiden framover.

2. Rammer for økonomi og personell:

Det er i dag stor forskjell på kapasiteten i LMS. Et eksempel er at Helgelandssykehuset, Sandnessjøen har en person i 20 % stilling som skal ivareta koordinering i sykehuset, og utvikling av tjenesten med 10 kommuner. Sammenlignet med eks NLSH, Vesterålen som har 100 % stilling og skal samarbeide med 5 kommuner. Ulikhetene er store og det har store konsekvenser for utviklingen i de ulike områdene i Nord Norge.

3. Faglig kvalitet, trygghet og nærhet

Faglig kvalitet og tilgjengelighet innen opplæringstilbud av pasient og pårørende for befolkningen i Nord Norge vil være viktig for å møte framtidens helseutfordringer. Det bør fremgå av lokalsykehusstrategien hvordan man tenker seg en oppgavefordeling innenfor pasientopplæring. Evnt at universitetssykehus og regionalsykehus ivaretar de smaleste diagnosegruppene i tillegg til sin lokalsykehusfunksjon og at lokalsykehusene ivaretar de store diagnosegruppene, gjerne i samarbeid med kommuner, evnt at de

diagnoseuavhengige livsstilskursene bare er i kommunal regi. Dette vil være i tråd med tanken i samhandlingsreformen.

4. Samhandling med førstelinjetjenesten.

Det bør tydeliggjøres i lokalsykehusstrategien at det forventes at Lærings- og mestringssentrene samarbeider med kommunale tjenester som eksempelvis folkehelsekoordinator og andre miljø som arbeider med forebyggende virksomhet. Dette for å utnytte hverandres ressurser og kompetanse for å få et bedre helsefremmende og forebyggende tilbud. Dette vil være i tråd med samhandlingsreformen.

7. Det indremedisinske tilbudet

De største indremedisinske diagnoser er godt representert innenfor pasientopplæringen i Helse Nord (kols, diabetes, hjerte og IBD). Det som mangler er oppfølgende tilbud i etterkant av opplæringstilbudene i forhold til livsstilsendring. Vi mener at slike oppfølgingstilbud bør foregå i kommunal regi med en sømløshet mellom tilbudene. Dette vil være i tråd med samhandlingsreformen.

8. Rus og psykisk helse.

Vi støtter en sterkere organisatorisk forankring i lokalsykehusfunksjonen, og mener at opplæring av både pasienter og spesielt pårørende innenfor dette feltet er en særdeles viktig oppgave nå og framover.

9. Brukermedvirkning.

Lærings- og mestringssentrenes arbeidsmetode innebærer konsekvent og utstrakt brukermedvirkning. Dette er en arbeidsmodell og en tenkemåte man kan trekke erfaringer fra i den videre utvikling av helsetjenestene.

Vår erfaring er at det bør være minimum 2 personer med brukerkompetanse i arbeidsgruppene.

Lykke til i det videre arbeidet med lokalsykehusstrategien ☺ Om det er ønskelig er undertegnede tilgjengelig for spørsmål og videre diskusjon.

På vegne av LMS Nettverk Nord

Elsa Hamre (sign)
Regional rådgiver
Tlf. 99557394 / 75578221

Kopi :
LMS Nettverk Nord
Knut Tjeldnes, rådgiver Helse Nord RHF